

on hi va haver un element fortificat d'època moderna, i l'altra al Revellí de la Fortalesa, amb la documentació d'estructures dels segles XVIII i XIX.

Clouen el llistat d'intervencions arqueològiques del bienni 2016-2017 a la Selva l'estudi històrico-arquitectònic del mas Torramilans de Brunyola, d'orígens medievals però molt reconstruït en època moderna, i una excavació al mirador Ava Gardner, a Tossa de Mar, que ha permès documentar les restes d'una casa de la Vila Vella, bastida a l'edat mitjana i abandonada i enderrocada a principis del segle XX.

Joan Llinàs i Pol

Bonaventura ANSÓN

22, rue Tourlaque

Girona: Papers on Demand, 2018, 235 p.

El 12 d'abril de 2018 la sala Miquel Martí i Pol de la Fundació Valvi de Girona es va omplir en motiu de la presentació del segon volum de memòries de l'escultor Bonaventura Ansón Pérez (Tossa, 1945), ocasió que també va servir per inaugurar una exposició de pintura i dibuixos del mateix període que el tractat en el llibre.

Fa temps, quan va arribar-li el flagell d'una malaltia, es va proposar deixar constància escrita del seu pensament i de la seva obra, a fi d'evitar tergiversacions o males interpretacions sobre la seva figura i les seves creacions. A tal fi, dos anys enrere va publicar el primer volum titulat *Amb gust de sal*, centrat sobretot en la seva infància i adolescència –vivències d'aquella etapa de la vida que l'apropen sempre al seu jo–, així com en el desvetllament de la seva personalitat creativa. En aquell primer volum en destaca sobretot Tossa, que ha estat el medi que l'ha vist néixer i créixer, un tros de món banyat per la Mediterrània, d'on prové el títol del llibre. I ell n'és el protagonista que va desgranant un seguit d'experiències

vitals, en el transcurs de les quals són moltes les persones que hi apareixen, per bé que una destaca per sobre de totes: el seu avi matern, l'avi Peres, un vell mariner bregat en mil i una batalles d'en *marc* i de la vida, un home de gran saviesa popular, que amb les seves reflexions i consells li va marcar la pauta del seu camí vital: el de la llibertat. Amb una paràbola de l'home de mar que té sempre molt present sa ratlla de l'horitzó, que sempre hi és i que per més que ens hi apropem no la sobrepassem mai, l'ànsia de coneixement i de llibertat cobra un ple sentit en la seva trajectòria, talment com si d'una brúixola es tractés.

Així es pot veure en aquest segon volum, centrat en un període curt de temps (1974-1978), però molt intens pel que suposa en la seva consolidació com artista, convivint en un viver de creadors anomenat Les Fusains, situat al número 22 del carrer Tourlaque, al barri parisenc de Montmartre, rovell de l'ou de la bohèmia artística mundial durant dècades. És precisament l'adreça d'aquest estudi de creació el títol d'aquest segon volum. Una gran experiència de creixement personal i artístic d'un quadrienni molt intens durant el qual assaja diverses tècniques i disciplines, i anirà covant la idea de l'escultura, com allò en el que realment trobarà la seva màxima expressió de creació artística. "Crec en l'art que brolla" –li llegim a la pàgina 111, i a la 172 manifesta que el fet artístic, curt i ras és que l'obra porti l'essència de l'instant en què es va copsar.

Poc a poc, capítol a capítol, el lector anirà descobrint les claus d'una personalitat i d'una obra. És la carcassa d'una vella barca desballestada convertida en peça d'art, allò que li permetrà anar més enllà. Remembrant el record d'aquelles barques plenes de vida de la seva infància, en sabrà extreure el missatge i la lliçó creativa. A la pàgina 78 evoca una incògnita rosegadora: "Què hi

havia, però, al darrere de tot? Què buscava jo? Què volia o a qui volia? On devia ser l'essència d'allò que el meu desig anhelava trobar?". Al llarg del llibre descobrirem l'essència de les barques, les finestres, i els corcs que marquen la seva trajectòria. Ansón evoca sentiments, il·lusions, somnis, neguits, solidaritats, complicitats i gestos de profunda transcendència, com el de l'arquitecte i col·leccionista Martín de la Torre, que en una exposició a Bilbao li va comprar un quadre després d'haver-li fet pujar el preu. En aquest cas, no nega que allò econòmicament li va anar molt bé, però destaca com a molt més important la seguretat que en aquell moment li va infondre. Així mateix, ressalta una lliçó d'humilitat en una ocasió que en una exposició a la Pinacoteca Municipal de Tossa va vendre a la dona de la neteja del local un quadre inspirat en l'obra de Masson, de la qual s'havia enamorat només veure-la. "Una dona que fregant el terra, va dignificar la seva feina comprant una obra d'art i pagant-la amb l'esforç del dia" –destaca corprès l'autor a la pàgina 158.

Ventura Ansón es trasllada a París el juny de 1974 de la mà del seu amic el pintor i gravador Joan Cruspinera, que li fa avinent l'existència d'una plaça a la Cité Internationale des Arts, on transcorrerà la primera part d'aquella estada a París, primer tot sol i després en companyia de la seva esposa que hi acut quan ell li ho demana. Finalitzada la seva estada a la Cité, i amb la clara intenció de continuar amb aquella experiència, és quan arriba a Les Fusains, en el jardí central del qual compartirà llargues converses amb artistes i creadors de les més diverses disciplines que l'enriquiran molt, juntament amb les visites als museus de la capital francesa, i a l'ambient creatiu present arreu d'aquella ciutat.

Durant aquells anys són molts els contactes amb artistes i les interpel·lacions personals que establirà amb l'obra de diversos grans creadors. Alguns vinculats a la Babel de les Arts, nom amb el que Rafael Benet va batejar la Tossa intel·lectual i artística que hi sojornava als anys trenta previs a la Guerra Civil, com Marc Chagall i André Masson; i d'altres d'aliens a aquesta experiència, com Rodin o Monet.

Al llarg del llibre es fan *feet backs*, que ens retrotreuen a un altre temps i un altre espai, on Tossa sempre hi té un paper preponderant. En aquest sentit, el quadre “El violinista celeste” sobre la raó de ser del qual ja s’havia interrogat en el primer volum –i a partir de la visió del qual havia nascut una particular relació personal amb el guarda del museu, Esteve Pujals, que hi veia “un home que vola”–, torna a esdevenir una peça clau per entendre la trajectòria creativa d’Ansón. En el capítol IV s’hi explica la coneixença personal amb l’artista rus establert a Saint Paul de Vence, prop de Niça, en motiu d’una exposició homenatge que va tenir lloc a Tossa l’estiu de 1974, sota el patrocini de l’Ajuntament, presidit per l’alcalde Sebastià Coris -que també va establir una interessant relació amb l’artista-, i a l’empara de la galeria Leonart de Barcelona. El consell que en aquella trobada Chagall li va donar de ser sempre ell mateix, ha estat contínuament com un sextant en la seva trajectòria. “Aleshores encara no sabia que la solució niava dintre meu, que el germen del que havia de ser feia anys que m’havia estat inoculat, i de la manera més subtil: l’experiència del Collrell, la personalitat severa del meu pare, la dolcesa de la mare, els coneixements i la passió de l’avi...” –avança a la pàgina 27.

Amb Chagall i la seva obra destaca també una interessant interpel·lació al parisenc Museu del Trocadero. “La llunyania en la distància és fotuda, però superable; la llu-

nyania en el temps és desoladora, i irreparable” –llegim a la pàgina 107. Durant un dels seus retorns a Tossa, va sentir-s’hi estrany, va descobrir l’orfandat de no reconèixer com a propi res del que veia, fruit de la massificació turística que l’estava transformant, la qual cosa el porta a recordar allò que marca molt decididament la seva trajectòria: “Em vaig sentir en la necessitat de denunciar-ho. Era el meu poble. Si la gent es venia al millor postor deixant-se perdre l’essència, el fet diferencial que caracteritzava la seva singularitat, què ens quedava? A quina mena d’orfandat ens condemnàvem? Sentia que havia de lluitar amb totes les meves forces, com a tossenc i com a artista”. Així ho va fer –i encara ara ho fa–, fins i tot amb una incursió en la política local durant la segona legislatura democràtica com a regidor de Cultura. Tanmateix, les gestions frustrades per aconseguir un quadre d’André Masson per al Museu de Tossa, van determinar-lo a “sortir d’un món que intuïa a les antípodes de la meua manera de pensar, de ser i de fer. Jo que buscava la veritat, vaig adonar-me que m’havia embardissat amb la mentida” –confessa a la pàgina 133.

En aquell París que s’obria als seus peus i pels carrers, restaurants, cafès, espectacles i museus que va freqüentar, l’ajut d’un amic esdevé cabdal, per no trobar-se sovint en atzucacs. René i la seva esposa Rose, matrimoni d’una generació per sobre de la seva, van ser uns amics-pares a qui recórrer en moments de tribulació. Era un restaurador de mobles que feia anys havia establert relació amb la seva família pel seu estiueig a Tossa. Fou amb ell que va arribar a Les Fusains i per ell que va marxar-ne. El setembre de 1978 un fulminant càncer de pulmó acaba amb la vida de l’amic, després d’haver compartit dies d’estiueig a Tossa aquell mateix agost. La devastació és tan gran, que es veu compel·lit a abandonar

precipitadament París. Qualsevol podia haver estat la destinació d'evasió, que a la fi va ser Amsterdam, on la visita al Museu Van Gogh, li va fer plantejar molts dubtes respecte el seu procés creatiu. "És el món de l'art una gran mentida?" –s'interpel·la davant l'obra d'un home que no va arribar a vendre cap quadre en vida i que avui és una icona de l'art. Abans el lector no arribi a aquest punt, ja haurà tingut ocasió de llegir la dualitat o ambivalència que li suposava, d'una banda, haver advertit que en el món de les galeries s'intuïa una cara fosca i mentidera rere la veritat de l'art i, de l'altra, el desig i la necessitat d'exposar-hi. Tanmateix, en aquell moment de tribulació es mostra convençut del difícil que era obrir-se camí, mancat de contactes, i pesant sobre la balança que per aconseguir-los hauria de fer coses que no anaven amb el seu caràcter. "Veig l'art a la meua manera" –es reafirma avui novament en el record d'aquella cruïlla. A París hi havia après molt i sempre en podria aprendre més, però es va mostrar decidit a marxar-ne.

En el tercer volum de memòries en el qual ja està treballant hom descobrirà el nou camí que va emprendre la seva trajectòria, quan tot just se li havia desvetllat l'interès per l'escultura i el treball en bronze. Ben segur que aquest nou llibre ens permetrà endinsar-nos en la seva gran etapa creativa.

David Moré Aguirre

Joan DOMÈNECH MONER

Moments intensos
(recull de poemes)

Lloret de Mar: Club Marina Casinet, Lloret de Mar, 2018, 328 p.

Fa una colla d'anys que una entitat cultural i recreativa de Lloret, com és el Club Marina Casinet, és capaç d'oferir-nos una publicació anual, la qual cosa és tot un signe de vitalitat i creativitat dignes d'elogi, i més en els temps que corren, quan la cultura és cada dia més menystinguda tant a nivell públic com privat. La col·lecció conté títols de recerca històrica, de memòries i de creació literària (assaig, novel·la i poesia), i forma un dels dos corpus bibliogràfics més importants d'aquest municipi selvatà.

Enguany Joan Domènech Moner, actual president de l'entitat, ens ha ofert una publicació dedicada a la poesia. L'autor, mestre i historiador, no és literat de reconegut prestigi, però sí un home ungit d'una extraordinària facilitat per la paraula, tocat pel bon humor i dotat d'una privilegiada capacitat de mantenir agradables converses fins i tot en territori *comanxe*, gran coneixedor de la llengua, i amb innegables capacitats per a l'escriptura en els seus diversos vessants,